

Tre rättsfall om optionsrätter

Av bitr skattedirektören Klas Herrlin

Inledning

Ämnet för denna artikel utgörs av tre domar från regeringsrätten (RR), som kom under slutet av 1983, en den 23 november och de två andra den 13 december. Domarna gäller besvär över förhandsbesked. Rättsfallen kommer att refereras i RSV/FB Dt-serien men har i skrivande stund ännu inte åsatts referatbeteckning. Här kallas de i fortsättningen R(ättsfall) 1, R(ättsfall) 2 och R(ättsfall)3¹.

Alla tre rättsfallen handlar om optionsrätter, närmare bestämt avseende aktier, men i lite olika konstellationer. Optionsrätterna i R 1 upplåts som ett självständigt spekulationsobjekt av en annan agerande än det bolag vars aktier rätterna avser. I R 2 är optionsrätterna knutna till ett obligationslån som ges ut på marknaden. R 3 gäller optionsrätter förenade med ett konvertibelt förlagslån, som aktieägarna i det emitterande bolaget har en företrädesrätt till.

Rättsfallen behandlar en komplex materia. R 2 och än mer R 3 är omfattande. Min uppgift här är att presentera rättsfallen på ett någorlunda överskådligt sätt.

RR:s domar baseras i grundläggande hänseenden på ett annorlunda synsätt än förhandsbeskeden. Med hänsyn till detta har jag ansett det ligga i linje med min uppgift att endast helt kortfattat nämna rättsnämndens (RN) ståndpunkter. I R 2 och R 3 föreligger skiljaktigheter i RN som står nära utgångarna i RR. Dessa skiljaktigheter utelämnas här.

Beträffande RR:s domar är däremot redovisningen i sakfrågorna fullständig. Jag har ansett att syftet med artikeln bäst tillgods ses genom att domarna redovisas i citat. Detta sker genom en sammanställning av frågorna i ansökningarna om förhandsbesked och RR:s svar. Min insats är alltså väsentligen redaktionell.

RR har inte meddelat sekretessförordnande i någon av domarna, varför dessa är offentliga. Jag väljer ändå att beteckna sökandena med littera. Eftersom de emitterande bolagen i R 2 och R 3 av många redan torde vara förknippade med rättsfallen, kallar jag dock dessa bolag vid namn (de har förklarat sig inte ha något emot detta).

Rättsfall 1

Frågorna i ärendet kretsar kring en affärsidé, som enligt vad som berättas i

¹ Rättsfallen har nu fått beteckningarna 1983:36—38.

ansökningen vunnit spridning i USA. Den innebär att någon mot ersättning utfäster sig att inom en viss tid på begäran sälja ett antal aktier av ett angivet slag till ett bestämt pris. I ärendet gäller det aktier i Elektrolux. En person, A, utfäster sig gentemot en annan person, B, att under en tidsperiod på 8 månader sälja en post på 100 aktier till B eller order för 130 kr per aktie eller 13 000 kr. För upplåtelsen av denna optionsrätt betingar sig A ($5 \times 100 =$) 500 kr med omedelbar betalning.

I ansökningen ställs ett antal frågor på konsekvenserna vid inkomstbeskattningen för A och B. RN:s svar innebär i huvudsak följande.

Beträffande A. De 500 kronorna utgör inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet enligt 35 § 1 mom 1 kommunalskattelagen (KL).

Detta gäller oavsett om B utnyttjar optionsrätten eller inte. Beskattning skall ske för det år likviden blir tillgänglig för lyftning.

Beträffande B. En avyttring av optionsrätten skall behandlas enligt reglerna för realisationsvinst i 35 § 4 mom KL. Ett utnyttjande av optionsrätten utgör en avyttring genom byte. B skall, efter ett utnyttjande, anses ha anskaffat aktierna genom ett oneröst fång vid tidpunkten för utnyttjandet. Anskaffningskostnaden utgörs av aktiernas marknadsvärde vid denna tidpunkt.

Dessutom frågas om optionsrätten utgör en skattepliktig tillgång vid förmogenhetsbeskattningen. På detta svarar RN ja.

A och B klagar. RR inleder sin dom med att ange ett "betraktelsesätt" som ligger till grund för dess svar:

"Envar som äger en sak, en immateriell rättighet, ett värdepapper eller annan sådan tillgång har möjlighet att utställa en förbindelse om att under viss tid tillhandhålla bestämd person eller innehavaren av förbindelsen en rätt att — eventuellt till visst pris — förvärva den tillgång varom är fråga. I och med att den till vilken förbindelsen är riktad accepterar denna, uppkommer ett tvåsidigt rättsförhållande, som sägs avse en optionsrätt. Den handling som är bärare av denna rätt är en värdehandling av särskilt slag och kan, beroende på sitt innehåll, bli föremål för överlåtelse. I och med att förbindelsen infrias utslöcknar optionsrätten."

I sina svar på de olika frågorna ändrar RR till att börja med inte RN:s svar på frågorna avseende A. Beträffande de frågor som gäller B omfattar besvären inte RN:s uttalande att en avyttring av optionsrätten skall behandlas enligt reglerna i 35 § 4 mom KL. I fråga om ett utnyttjande av optionsrätten och en omedelbart därpå följande försäljning av de anskaffade aktierna yttrar RR:

"B har genom optionsavtalet tillförsäkrats en rätt att under viss tidsperiod från A inköpa aktier i Elektrolux för ett pris av 130 kronor per aktie. Denna optionsrätt har inget samband med någon emission av aktier, konvertibla skuldebrev eller andra skuldebrev förenade med optionsrätt inom Elektrolux-koncernen. Optionsrätten utgör vid sådant förhållande en helt fristående optionsrätt av det slag som (det talas om i det tidigare citatet). Anledning förelig-

ger följaktligen inte att vid B:s utnyttjande av optionsrätten tillämpa de beskattningsregler som enligt praxis gäller vid konvertering av skuldebrev. Genom att utnyttja förevarande optionsrätt gör B ett förvärv av aktier genom köp och inte genom byte. Förvärvsdagen är dagen för optionsrättens utnyttjande. För B medför utnyttjandet inte realisationsvinstbeskattning. Om B efter aktieförvärvet säljer aktierna äger han vid beräkning av realisationsvinst, som uppkommit vid försäljningen, såsom anskaffningsvärde för aktierna upptaga 130 kronor per aktie med tillägg för det i samband med optionsavtalets ingående erlagda beloppet 5 kronor per aktie.”

I förmögenhetsskattefrågan, slutligen, yttrar RR:

”Av reglerna i 3 § lagen om statlig förmögenhetsskatt följer att optionsrätten inte skall, oavsett vilket värde den kan äga på marknaden, upptas som tillgång vid förmögenhetsberäkning enligt nämnda lag.”

Rättsfall 2

Investment AB Asken (Asken) emitterade per den 30 december 1981 ett obligationslån som löper med en ränta på 10,5 %. Obligationerna bjöds ut på marknaden. Någon företrädesrätt för aktieägarna i Asken att teckna lånet förelåg alltså inte. För varje multipel på 1 000 kr erhöll tecknarna ett frånskiljbart optionsbevis som omfattar tre optionsrätter. Varje optionsrätt ger innehavaren rätt att under en angiven tidsperiod teckna en ny aktie i bolaget för 235 kr.

En person, A, som avsåg att delta i teckningen av lånet, ställde i en ansökan om förhandsbesked en del frågor (återges längre fram) i anslutning till detta.

En grundtanke hos RN vid besvarandet av frågorna är bl a att anskaffningskostnaden, alltså en multipel av 1 000 kr, skall fördelas på de erhållna obligationerna å den ena sidan och på optionsbevisen å den andra. En annan viktig tanke är att tidpunkten för anskaffandet av en aktie, som tecknats genom ett utnyttjande av en optionsrätt, skall föras tillbaka på anskaffningstidpunkten för optionsrätten. I båda dessa hänseenden har RR en annan lösning.

Innan RR går in på de olika frågorna anförs följande:

”Bolagets beslut (att emittera obligationslånet) innebär att bolaget anlitar en av de möjligheter att tillföra bolag kapital, varom regler finns i 5 kap aktiebolagslagen, nämligen att emittera lån förenat med rätt för borgenären att teckna aktie i bolaget mot betalning i pengar.

Utgångspunkten vid besvarande av A:s frågor är det rättsförhållandet att A lämnar bolaget ett lån uppgående till visst belopp. Som långivare har han erhållit en utfästelse från bolaget att senare få under vissa villkor teckna aktier i bolaget. Denna utfästelse motsvaras inte av någon kostnad för bolaget. Fastmera innefattar den en möjlighet för bolaget att i framtiden erhålla ytterligare kapitaltillskott genom höjning av bolagets eget aktiekapital. Bolagets aktieägare har å sin sida förklarat sig medge att långivarna kan få bli delägare i bo-

laget mot att de vid långivningen nöjer sig med villkor som är mindre fördelaktiga än vad marknaden eljest kunnat erbjuda.”

Så till frågorna, fem till antalet, och RR:s svar på dem. Samtliga frågor har förts till RR av sökanden A, fråga 4 dessutom av taxeringsintendenten. Den processuella ställningen i RR saknar emellertid närmare intresse. RR anger nämligen att ramen för dess prövning utgörs av de fem frågorna hos RN.

Fråga 1. En avyttring kan avse olika enheter, nämligen dels obligationer med optionsbevis, dels endast obligationer, dels endast optionsbevis. Skall avyttringar enligt dessa alternativ hänföras till tredje eller fjärde momentet av 35 § KL?

RR. ”Om A, efter att som långivare ha deltagit i bolagets obligationslån och därvid erhållit obligationer, säljer en obligation — med eller utan vidhängande optionsbevis — blir realisationsvinsten vid försäljningen att bestämma efter reglerna i 35 § 4 mom KL. Har däremot optionsbeviset avskilts och försäljes det särskilt, skall den realisationsvinst som kan uppkomma vid denna försäljning såsom avseende en rätt att teckna aktier beskattas enligt reglerna i 35 § 3 mom nämnda lag.”

Fråga 2. Hur skall anskaffningskostnaden för en obligation med optionsbevis beräknas för det fall obligationen respektive optionsbeviset avyttras var för sig?

RR. ”Beträffande fråga 2 gäller för A att, om han själv deltagit i obligationslånet och därvid erhållit obligationer, anskaffningskostnaden för obligationen för honom är det belopp i tusental kronor som han utlånat till bolaget. Däremot har han inte haft någon kostnad för erhållande av optionsbeviset.”

Fråga 3. Skall ett utnyttjande av en optionsrätt genom tecknande av en aktie i Asken anses utgöra en avyttring av optionsrätten och hur skall i så fall avyttringspriset beräknas?

RR. ”Optionsrätten utslocknar när den utnyttjas. Svaret på fråga 3 blir således, att någon avyttring inte kommer till stånd, när optionsrätten utnyttjas.”

Fråga 4. Med utgångspunkt i svaret på fråga 3 ställs frågan hur anskaffningskostnaden för den tecknade aktien skall beräknas och vid vilken tidpunkt den skall anses förvärd.

RR. ”Vad beträffar fråga 4 jämfört med fråga 5 blir svaret olika alltefter som A som den ursprunglige långivaren begagnar den av honom vid långivningen erhålla optionsrätten eller han tecknar aktien med hjälp av en förvärvad optionsrätt. I förra fallet blir anskaffningskostnaden för A de 235 kronor som han tillfört bolaget som aktiekapital i anledning av att han tecknat aktien. I det senare fallet skall detta belopp läggas anskaffningskostnaden för optionsrätten för att få fram anskaffningskostnaden för aktien. I båda fallen har aktien anskaffats vid den tidpunkt då optionsrätten utnyttjas.”

Fråga 5. Förändras svaren på frågorna 1—4 och i så fall hur om A i stället förvärvar följande tillgångar på annat oneröst sätt än genom teckning av obligation med optionsbevis, t ex förvärv via börshandel:

- obligation med optionsbevis
- obligation
- optionsbevis?

RR. ”Vad gäller fråga 5 kan följande antecknas. Om A förvärvat en obligation på annat oneröst sätt än genom deltagande i obligationslånet gäller för honom att inköpspriset är anskaffningskostnad. Om obligationen vid förvärvet visserligen är förenad med optionsbevis men någon kurs ännu ej registrerats för detta får inköpspriset i sin helhet anses falla på obligationen. Om förvärvet skett efter den tidpunkt då optionsbeviset börjat noteras som ett fristående värdepapper, skall särskild anskaffningskostnad beräknas för obligationen och för optionsbeviset, varvid inköpspriset fördelas på obligationen och optionsbeviset efter kursrelationen dem emellan på förvärvsdagen. Vid förvärv av ett optionsbevis för sig utgör inköpspriset anskaffningskostnaden om realisationsvinst skall beräknas i anledning av en senare försäljning.”

Rättsfall 3

Bonnier & Bonnier Independent Finans AB (Bonnier) emitterade under 1981, till pari, ett förlagslån som löper med 8 % ränta. Förlagsbevisen lyder på 260 kr eller multiplar av detta belopp. En innehavare av ett förlagsbevis har rätt att under en angiven tidsperiod konvertera förlagsbeviset till en ny aktie i bolaget. Med förlagsbevis är, för varje multipel av 260 kr, förenade ett optionsbevis som omfattar fyra optionsrätter. Ett förlagsbevis på 260 kr med tillhörande optionsbevis går under benämningen ”unit”. Varje optionsrätt berättigar innehavaren att under en angiven tidsperiod teckna en aktie i bolaget till en kurs av 260 kr. Optionsbevisen är frånskiljbara och kan förfogas över särskilt. Aktieägarna i Bonnier hade företrädesrätt att delta i lånet. För varje tiotal aktier fick de teckna ett förlagsbevis på 260 kr med tillhörande optionsbevis.

En person, A, ställde i anslutning till denna förlagslåneemission hos RN in- te mindre än tolv frågor, åtskilliga uppdelade på delfrågor, om beskattnings- konsekvenserna i olika hänseenden. Trots att förhandsbeskedsinstitutet häri- genom tänjdes till det yttersta besvarades ansökningen i dess helhet, frånsatt någon detalj.

En central frågeställning i R 2 är, som vi har sett, om anskaffningskostna- den för en obligation med optionsbevis skall fördelas på dessa komponenter. I R 3 utvidgas denna frågeställning.

RN:s ståndpunkt i R 3 innebär ett genomgående fasthållande vid uppdel- ningsprincipen, RR:s ett bekännande till vad man kanske kan kalla ”princi- pen om fordringen som ensam värdebärare”. Där RN fördelar anskaffnings-

kostnaden för ett förlagsbevis med optionsbevis, alltså en unit, på de ingående komponenterna, där hänför RR hela anskaffningskostnaden till förlagsbeviset. Där RN bryter ner en rätt att teckna en unit i en rätt att teckna ett förlagsbevis och en rätt att teckna ett optionsbevis, där behandlar RR teckningsrätten avseende uniten som enbart en rätt att teckna ett förlagsbevis.

Därmed får här nog vara sagt om förhandsbeskedet och om skillnaderna i RN:s och RR:s synsätt. Jag går i stället över till enbart domen. Efter en redovisning av omständigheterna inleder RR med följande resonemang:

”Av reglerna i 5 kap aktiebolagslagen framgår att ett sätt att tillföra aktiebolag nytt kapital är att bolaget emitterar skuldebrev förenade med utfästelse av bolaget att låta borgenären utbyta sin fordran enligt skuldebrevet mot aktier i bolaget. Skuldebrev kan också förenas med rätt för borgenären att teckna aktie i bolaget mot betalning i pengar. Bonniers nu ifrågavarande förlagslån utges med båda dessa möjligheter för borgenären att förvärva aktier i bolaget eller, sett från bolagets sida, möjligheter för detta att få tillskott av aktiekapital.

Möjlighet att delta i förlagslånet står öppen för alla men företrädesrätt tillkommer . . . bolagets aktieägare. Företrädesrätten (teckningsrätten) till deltagande i förlagslånet skiljer sig från teckningsrätt vid nyemission av aktier såtillvida att det inte är säkert, att utnyttjandet av teckningsrätten till förlagsbevis kommer att leda till att bolaget emitterar flera aktier, d v s utökar antalet andelar i bolaget, medan utnyttjandet av teckningsrätt vid nyemission innebär att antalet andelar i bolaget ökar, d v s bolagets behållna tillgångar fördelas på flera andelar med åtföljande minskning av varje andels värde. När en aktieägare vid överlåtelse av teckningsrätt i nyemission betingar sig ett vederlag kompenserar detta honom för den värdeminskning hans aktie undergår till följd av att den efter nyemission kommer att representera en mindre andel i bolaget. Vederlag vid överlåtelse av teckningsrätt i förlagslånet har däremot inte omedelbart denna funktion utan kan i första hand ses som en ersättning till aktieägaren för att denne avstår en möjlighet att, för den händelse bolagets resultatutveckling blir positiv eller kursen på dess aktier av annan orsak stiger, framdeles göra aktieförvärv till ett pris under den dåmera gällande aktiekursen. Vederlaget för en teckningsrätt i förlagslånet kan i enlighet med det sagda liknas vid en kostnad för en rätt att delta i ett spel, medan vederlaget vid försäljning av en teckningsrätt i nyemission utgör compensation för ett värde som frångår aktieägaren. Denne tar då med andra ord genom försäljningen av teckningsrätten ut en del av sin investering i aktien, vilket inte är fallet när han säljer rätt att teckna förlagslån med endast en risk för framtida minskning av värdet av hans aktieinnehav genom att antalet av andra innehavda andelar i bolaget ökas.

Utgångspunkten för besvarande av A:s frågor är att, om han som aktieägare i Bonnier tecknar och betalar ett förlagsbevis på 260 kronor, han har läm-

nat bolaget ett lån på detta belopp. Han har vidare som aktieägare genom beslutet på bolagsstämman förbehållit sig att, i stället för att avvakta lånetidens utgång och då återfå det utlånade beloppet, under lånets löptid teckna aktier i bolaget till en kurs av 260 kronor och begagna sin fordran hos bolaget enligt förlagsbevisen till att tillföra bolaget det kapitaltillskott han utfäst genom aktieteckningen. Vidare har A som aktieägare genom beslutet på bolagsstämman tillförsäkrat sig en möjlighet att i viss proportion till det lån han lämnat bolaget teckna nya aktier i bolaget till en i förväg fastställd kurs av likaledes 260 kronor för aktie. Varken bolagets utfästelse av konverteringsrätt eller optionsrätten innefattar någon kostnad för bolaget utan representerar för detta, vad gäller konverteringsmöjligheten, ett sätt för bolaget att infria sin skuld enligt förlagsbeviset genom att i stället för att kontant lösa lånet omvandla detta till aktiekapital och, vad gäller optionsbeviset, en möjlighet att få ännu ett kapitaltillskott genom en ytterligare ökning av aktiekapitalet.

Att utfästelserna i A:s hand representerar värden, byggda på förväntningar om kursutvecklingen för bolagets aktier, medför inte att han skall anses ha lånat bolaget ett lägre belopp än vad förlagsbevisen nominellt anger och han faktiskt inbetalat till bolaget.”

Med detta är vi framme vid de konkreta frågorna och RR:s svar på dem. Först bara ett par påpekanden. I en del av frågorna begärs svar om ”beskattningskonsekvenserna” i olika hänseenden. Häri ligger tre frågeställningar: 1) skall beskattning ske enligt bestämmelserna i 3 mom eller i 4 mom av 35 § KL?, 2) hur skall anskaffningskostnaden beräknas? och 3) när skall värdehandlingen i fråga anses anskaffad? — Besvär över förhandsbeskedet hade anförts både av sökanden A och av taxeringsintendenten. Precis som i R 2 saknar här detaljerna betydelse. Ramen för RR:s prövning utgörs nämligen enligt vad som anges i domen av de frågor hos RN beträffande vilka besvär anförts (svaren på en del frågor överklagades inte).

Fråga 1. Skall ett förlagsbevis anses emitteras till det nominella beloppet och optionsbeviset ”hänga med gratis” eller skall emissionspriset 260 kr fördelas på förlagsbeviset och optionsbeviset och i så fall med vilka belopp?

RR. ”Från (de) utgångspunkter (som nyss återgetts) blir svaret på fråga 1 att A som aktieägare till bolaget lånar ut 260 kronor eller multiplar av detta belopp och att han som långivare erhåller förlagsbevis lydande på motsvarande belopp samt att såväl konverteringsrätt som optionsbevis som åtföljer förlagsbeviset utgör möjligheter till aktieförvärv i bolaget som A erhållit utan särskild kostnad för honom.”

Fråga 2. Om A köper teckningsrätter — skall anskaffningskostnaden för dessa proportioneras på förlagsbevis och optionsbevis och i så fall på vilket sätt?

RR. ”I överensstämmelse (med svaret på fråga 1) blir svaret på fråga 2 att, om A av annan köper en teckningsrätt, denna teckningsrätt avser rätt att delta

i förlagslånet och i anslutning därtill erhålla förlagsbevis. Teckningsrätten har således avseende allenast på förlagsbeviset, låt vara att det pris A erlagt för teckningsrätten betingas av de till förlagsbeviset knutna möjligheterna att längre fram förvärva aktier i bolaget till en på förhand bestämd kurs.”

Fråga 3. Beskattas en eventuell vinst vid försäljning av teckningsrätter enligt bestämmelserna i 35 § 3 mom KL?

RR. ”På fråga 3 blir svaret att, om A säljer sin rätt som aktieägare att delta i förlagslånet, den realisationsvinst som därvid kan uppkomma skall, därför att rätten såsom varande en rätt att teckna ett skuldebrev som kan konverteras till en aktie är jämförlig med en teckningsrätt till aktie, i sin helhet beskattas enligt reglerna i 35 § 3 mom KL.”

Fråga 4. Vilka blir beskattningskonsekvenserna när A säljer optionsbevis om

- a) optionsbevisen förvärvats genom utnyttjande av egen teckningsrätt att delta i emissionen?
- b) optionsbevisen förvärvats genom utnyttjande av egna och kompletteringsköpta teckningsrätter att delta i emissionen?
- c) optionsbevisen förvärvats på marknaden?

RR. ”Vad gäller fråga 4 a) och b) skall — enär såväl konverteringsrätten som optionsrätten ej är ett direkt utflöde av det aktieinnehav som kvalificerar för deltagande i förlagslånet utan skall, som framgår av reglerna i 5 kap aktiebolagslagen, ses som knutna till lånet — optionsbeviset anses anskaffat vid tidpunkten för deltagande i förlagslånet, oavsett om deltagandet sker på grund av eget aktieinnehav eller på grund av köpta teckningsrätter. Anskaffningskostnaden för köpt rätt att teckna förlagslånet skall till ingen del anses belöpa på optionsbeviset. Har A, som sägs i fråga 4 c), inköpt optionsbeviset blir anskaffningskostnaden inköpspriset och anskaffningstiden dagen för inköpet. Optionsbeviset avser en rätt att teckna aktier och vid försäljning av optionsbeviset skall således realisationsvinsten alltid beräknas efter reglerna i 35 § 3 mom KL, oavsett hur A förvärvat optionsbeviset.”

Fråga 5. Vilka blir beskattningskonsekvenserna när A säljer förlagsbevis om

- a) förlagsbevisen förvärvats genom utnyttjande av egen teckningsrätt att delta i emissionen?
- b) förlagsbevisen förvärvats genom utnyttjande av egna och kompletteringsköpta teckningsrätter att delta i emissionen?
- c) förlagsbevisen förvärvats på marknaden?

RR. ”Vad härefter angår fråga 5 avseende försäljning av förlagsbevis gäller att, om A som anges i a) själv deltagit i förlagslånet och därvid erhållit det förlagsbevis han nu avyttrar, anskaffningskostnaden är vad han utbetalat som lån till bolaget. Har han tecknat lånet med hjälp av inköpta teckningsrätter, vilket frågan i b) gäller, tillkommer till lånebeloppet hans kostnad för teck-

ningsrätterna. Anskaffningstiden blir i båda fallen tidpunkten för A:s deltagande i förlagslånet. Har A köpt förlagsbeviset på marknaden är inköpspriset anskaffningskostnad och anskaffningstiden den dag då köpet skedde. För den realisationsvinst som kan uppkomma vid en försäljning gäller i alla fallen reglerna i 35 § 4 mom KL.”

Fråga 6. Vilka blir beskattningskonsekvenserna när A säljer förlagsbevis tillsammans med medföljande optionsbevis (unit) om

- a) bevisen förvärvats genom utnyttjande av egen teckningsrätt att delta i emissionen?
- b) bevisen förvärvats genom utnyttjande av egna och kompletteringsköpta teckningsrätter att delta i emissionen?
- c) bevisen förvärvats på marknaden?

RR. ”Svaren på de under fråga 6 ställda delfrågorna blir exakt desamma som svaren på delfrågorna under fråga 5. Anskaffningskostnaden för en s k unit är således för A i både fallet a) och fallet b) vad han inbetalat till bolaget som andel i förlagslånet eller 260 kronor för varje förlagsbevis med tillhörande optionsbevis, varvid i fall b) tillkommer anskaffningskostnaden för teckningsrätterna.”

Förhandsbeskedet på *frågorna 7 och 8* överklagades inte. Här återges RN:s svar.

Fråga 7. Vilka blir beskattningskonsekvenserna om A konverterar förlagsbevis till aktier?

RN. ”En konvertering av ett förlagsbevis till en aktie skall behandlas som ett byte.”

Fråga 8. Vilka blir beskattningskonsekvenserna om A säljer aktier som förvärvats genom konvertering enligt fråga 7?

RN. ”Tillämpligt lagrum är 35 § 3 mom KL. Anskaffningskostnaden för en aktie utgörs av aktiens marknadsvärde vid tidpunkten för konverteringen. Aktien skall anses ha anskaffats vid denna tidpunkt.”

Fråga 9. Vilka blir beskattningskonsekvenserna när A säljer aktier som han förvärvat genom att utnyttja optionsrätt enligt optionsbevis om

- a) optionsbeviset förvärvats genom utnyttjande av egen teckningsrätt att delta i emissionen?
- b) optionsbeviset förvärvats genom utnyttjande av egna och kompletteringsköpta teckningsrätter att delta i emissionen?
- c) optionsbeviset förvärvats på marknaden?

RR. ”Delfrågorna under fråga 9 gäller försäljning av aktier erhållna genom utnyttjande av optionsrätt. Har A förvärvat optionsbeviset genom att teckna förlagslån — delfrågorna a) och b) — skall anskaffningskostnaden för envar av de med utnyttjande av optionsrätten tecknade aktierna vara vad han erlagt för aktien, d v s 260 kronor, oavsett om deltagandet i förlagslånet grundat sig på egna aktier eller på köpta teckningsrätter. Likaså skall i båda fallen an-

skaffningstiden för aktien vara tiden för utnyttjandet av optionsrätten. Om A såsom anges i *delfråga c* förvärvat optionsbeviset särskilt, blir hans anskaffningskostnad för aktien en fjärdedel av priset på optionsbeviset samt de 260 kronor som han tillfört bolaget för att få den andel i bolagets tillgångar som aktien representerar. Anskaffningstiden är liksom i svaret på delfrågorna a) och b) tiden för utnyttjandet av optionsrätten. En vid försäljning uppkommande realisationsvinst skall i alla tre fallen beräknas enligt 35 § 3 mom KL.”

Inte heller förhandsbeskedet på *frågorna 10 och 11* överklagades. Även här återges RN:s svar.

Fråga 10. Med varje optionsbevis följer rätt att när som helst t o m mars månad 1985 teckna fyra aktier till kurs 260 kronor. Om börskursen på aktierna skulle gå ned obetydligt under 260 kronor och därefter inte gå upp till detta belopp före april 1985 kommer optionsbevisen således att bli värdelösa. Kan A få avdrag för sådan förlust på optionsbevisen och i så fall på vilket sätt om

a) optionsbevisen förvärvats genom utnyttjande av egen teckningsrätt att delta i emissionen?
b) optionsbevisen förvärvats genom tilläggsköp av teckningsrätter att delta i emissionen?

c) optionsbevisen förvärvats på marknaden?

RN, som svar på alla delfrågorna. ”Nej.”

Fråga 11. Om A köper förlagsbevis under lånets löptid, skall vederlagets fördelas på dels köpeskillning för förlagsbeviset dels upplupen ränta på förlagsbeviset?

RN. ”Ja.”

Fråga 12. Om A utnyttjar sina teckningsrätter på grundval av tidigare aktieinnehav och tecknar units och därefter säljer aktierna, hur beräknas anskaffningsvärdet för dessa aktier? Skall anskaffningskostnaden reduceras m h t värdet på teckningsrätterna och i så fall på vilket sätt?

RR. ”Vad slutligen gäller fråga 12 påverkas inte anskaffningskostnaden för de aktier som A utnyttjat för att få företrädesrätt att delta i förlagslånet av detta utnyttjande. Anskaffningskostnaden förblir således oförändrad.”

Slutord

Rättsfallen skapar klarhet i många frågor där rättsläget flutit. Samtidigt har de konsekvenser som medför att man frågar sig om lösningarna i alla delar blir bestående.

Jag skall som en avslutning något belysa detta. Det görs i anslutning till situationen i R 2, men även R 3 ger upphov till en liknande frågeställning.

RR hänför i R 2 hela anskaffningskostnaden 1 000 kr för en obligation med tillhörande optionsbevis till den ”nakna” obligationen och ingen del till optionsbeviset. Samtidigt *vet* vi av villkoren för obligationslånet att marknadsvärdet på den nakna obligationen är lägre, låt oss säga 900 kr för att få ett

jämmt belopp. Den lånetecknare som omedelbart säljer en naken obligation får alltså 900 kr för den.

Hur blir då läget? Låt oss se på en ekonomiskt förnuftig person, A. Han anser sig naturligtvis ha gjort en nollaffär om han köper en naken obligation för 900 kr och sedan omedelbart säljer den för samma belopp. Lika säkert anser han sig ha gjort en nollaffär om han för 1 000 kr förvärvar en obligation med ett optionsbevis, som han värderar till 100 kr, och omedelbart säljer den nakna obligationen för 900 kr.

Av domen följer emellertid att taxeringsmyndigheterna har att anse att A i det senare fallet förlorat 100 kr och att på hans begäran gottskriva honom detta belopp som avdrag för realisationsförlust. Beskattningen kommer alltså att avvika från den ekonomiska realiteten. Genom detta uppstår ett utrymme för skatteplanering som från fiskalisk synpunkt — detta är min personliga bedömning — knappast kan accepteras.